

Šľachtiteľský program plemena texel

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena texel vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania údajov, selekcie, plemenitby a výmeny plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných

krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Plemeno texel patrí medzi špičkové mäsové plemená oviec. Vyšľachtené bolo v Holandsku. V súčasnosti sa chovajú v Európe dva základné typy texelských oviec, a to holandský a francúzsky, ktoré sa odlišujú exteriérom a čiastočne aj v úžitkovosti.

Čo sa týka jatočnej kvality, plemeno texel je považované za jedno z najlepších plemien na svete. Vyznačuje sa výborným osvalením zadných končatín a chrbtovej línie. Jatočné jahňatá sa vyznačujú vysokým podielom svaloviny a nízkym obsahom tuku a loja. Texel je plemeno rané, jarky možno pripúšťať už v prvom roku života. Plemeno je vhodné pre oplôtkový systém chovu. Maštalné prostredie mu veľmi nevyhovuje. U texelských oviec je bežná pastva z hovädzím dobytkom. Veľmi dobrá konverzia živín a produkcia mlieka v prvých mesiacoch laktácie zabezpečuje intenzívny rast jahniat pri spoločnom odchove s matkami.

Úžitkové vlastnosti plemena

U tohto typu sa dosahujú nasledovné parametre úžitkovosti: hmotnosť dospelých baranov 95 - 130 kg, bahníc 75 - 90 kg, plodnosť na obahnenú ovcu 150 - 170 % (aj viac), oplodnenosť 95 %, prírastok hmotnosti jahniat do odstavu 300 - 400 g, jatočná výťažnosť 50 - 55 %, produkcia vlny bahníc 4,0 až 5,0 kg, vlna je biela, polojemná, v dĺžke 100 - 150 mm, jemnosť vlny 27,5 - 31,5 μm , sortimentu B - B/C, výťažnosť vlny 55 - 60 %.

Texelské ovce sa osvedčili v úžitkovom krížení so všetkými domácimi plemenami oviec, najmä s plemenom merino a zošľachtená valaška. Má veľmi dobrú konverziu živín.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mäsa. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Keď bude dostatočný počet oviec tohto plemena v KÚ, získané dáta sa dajú využiť v budúcnosti na výpočet odhadu plemenných hodnôt (ďalej len „PH“) štatistickou metódou BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu.

Podkladom pre výber jedincov na ďalší chov budú záznamy z kontroly úžitkovosti o veľkosti vrhu, zo sledovaní priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) vo veku 80 - 120 dní a niektorých ukazovateľov zmäsilsti (plocha MLT, hrúbka podkožného tuku). V konečnom dôsledku sa v budúcnosti na základe nových spôsobov hodnotenia plemenných zvierat cestou odhadu PH stanoví celková plemenná hodnota. Podmienkou jej spoľahlivosti je presná a spoľahlivá evidencia zvierat, presné merania a kvalitné vedenie databázy kontroly úžitkovosti.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemenných baranov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EU.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec mäsového plemena texel chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		Texel
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Stredne veľký až veľký telesný rámec, s výborným osvalením najmä zadných končatín a chrbtovej línie, s vysokým podielom svaloviny a nízkym podielom tuku a loja. • Rané plemeno vhodné pre pastevný výkrm. • Polojemnovlnové plemeno, s bielou vlnou, široká hlava a pevné končatiny sú biele, paznechty čierne. • Ovce aj barany bezrohé.
	<i>Chovný cieľ</i>	Špecializované plemeno. Mäsový úžitkový typ.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mäsový úžitkový typ. Prioritné zameranie: Produkciu ťažších jatočných jahniat z pastevného výkrmu a produkcia plemenných baranov (zlepšovanie jatočnej kvality).
	<i>Chovný cieľ</i>	
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	70 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	85 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	100 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	120 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	70 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	85 kg
PDP do 100 dní jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,280 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,320 kg
PDP do 100 dní baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,320 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,380 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	27,5 – 35,0 μm sortiment B, B/C
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	160 %
	<i>Chovný cieľ</i>	185 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana